

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

Mi vezetett

az igazságszolgáltatás-ellenes megmozdulásokhoz?

Fordította: Horváth Zita

1992. április 29-én alig valamivel délután három óra után felmentettek négy rendőrtisztet ama vád alól, hogy súlyosan bántalmazták Rodney King fekete bőrű Los Angeles-i autóst. Az ítéletet az emberek nagyobb része teljes megdöbbenéssel fogadta, még akkor is, ha az egy, a várostól távol eső, fehér többségű bírósági teremben született, hiszen maga a bántalmazás – szemmel láthatóan – brutális és méltánytalan volt. Több mint egy évig ezt nézte fél Amerika a tévében, egy amatőrfilmesnek köszönhetően, akinek sikerült az esetet lencsevégre kapnia. Nem férhetett hozzá kétség, hogy Kinget akkor verték, rugdosták, ütötték gyomorszájon és bökdösték egy Taster gyártmányú riasztópuskával – tucatnyi rendőr szeme látára –, amikor már egyáltalán nem volt veszélyes.

Huszonkilencedikén, 3 óra 43 perckor egy fiatal fekete bolti eladó egy arra járó fehér autóst megdobott egy kővel. Erre a düh kiváltotta spontán megnyilvánulásra az általános nézettel ellentétben nem Los Angeles legszegényebb negyedében került sor, hanem a Hyde Parkban, amely viszonylag jómódú körzet, munkanélküliségi rátája alacsonyabb, mint a velencei, és a lakástulajdonosok aránya magasabb, mint Pasadenában. Nem sokkal ezután kissé keletebbre, a Florence és a Normandie Sugárút kereszteződésében (utólag ez a környék lett a lázongás központja) lábra kapott az erőszak. Valaki lefilmezte, amint ez alkalommal egy fehér bőrű embert, egy Reginald Denny nevű teherautósófórt rán cigálnak ki a kocsijából, és vernek kis híján halálra.

Ezt a videofelvételt is számtalanszor végignézhette Amerika.

Az eseményről szóló esti tudósítás azonnal éreztette hatását Los Angeles belvárosának déli kerületeiben. Annyira túldimenzionálta a társadalmi feszültséget, mígnem az „a legerőszakosabb amerikai civil megmozdulássá” terebélyesedett, „amióta az ír szegények felégették Manhattant 1863-ban”. Az elektronikus média – mindenekelőtt a televízió – felerősítette az üzenetet, és kivitte az embereket az utcára. Az „image-ből fosztogatók”, a kalandorok, a rettegett Crips és Bloods bandák tagjai, akik évek óta harcban álltak egymással, látták és vették az adást, és gyorsan beszálltak a buliba.

Ennyit látott az eseményekből a világ, amikor a CNN és a BBC újrásugározta a tudósítást. A média azonban nem törekedett a felkelés motivációjának és továbbterjedésének mélyebb megértésére.

A felkelés a fekete bőrű közösség jellemzően középosztálybeli területeiről indult ki, ahol a lázadók veszélyeztetve érezték társadalmi pozíciójukat. A klasszikus forradalmakhoz (Amerika 1776, Franciaország 1789) hasonlóan nem a szegények indították el az eseményeket, hanem azok, akik lekiismeretesen dolgoztak, és ambíciókat dédelgettek. Hirtelen úgy érezték, hogy cserbenhagyta őket egy méltánytalan állami igazságszolgáltatási rendszer és az állami rendőrség, és azonnal le is vonták a konzekvenciát: értelmetlen lenne továbbra is szorgosan dolgozni.

„Ha az ember napi nyolc-tíz-tizenkét órát keményen dolgozik és kuporgat – mondja Troy Duster, a UC Berkley Társadalmi Változások Intézetének igazgatója –, akkor el lehet képzelni, hogy mekkora dühöt érez, ha valami a rendszeren belül az egész rendszernek a korrupszágáról árulkodik.” Ez a helyzet-elemzés visszhangra talált azoknak a viszonylag jó módú negyedeknek a lakosai körében, ahonnan a felkelés kiindult: „Ennek semmi köze a pénzhez”, mondta Barbara Knox, aki a Florence és a Normandie sugárút környékén lakik. „Arról van szó, hogy méltósággal kezeljük az embert.” „Van mit ennünk, hol aludnunk, van mit felvennünk, csak arra lenne szükségünk, hogy korrektül kezeljenek minket”, mondta másvalaki ugyanarról a környékről. „Van, aki még mindig csak koszos niggert lát bennünk.”

A felháborodás gyülekező viharfellegei egyrészt a szegényebb latinó, másrészt a jobb módú koreai területek felé vonultak. A lázongások öt napja alatt ötven embert öltek meg, több mint egymilliárd dollár értékű személyi tulajdon sérült meg, tizenhétézer embert tartóztattak le, és ötezer került bíróság elé. A közhiedelemmel ellentétben nem pusztán az alsóbb fekete néposztályok értelmetlen lázongása volt ez, hanem valami annál sokkal komplexebb és dinamikusabb, ami talán a huszonegyedik század arhetípusa lesz: az első multi-etnikai felkelés, az első olyan civil lázongás, melyet a belső városrészek szegénységének foglyul esett etnikai csoportok vezetnek. Ahogyan a Rand Corporation rámutatott, a vádlottak 51 százaléka latinó volt, csak harminchat százaléka fekete, és a maradék a többi Los Angeles-i kisebbség között oszlott meg.

Az etnikai széttagolódás – ez a tipikus posztmodern jelenség, amikor a lakosság nagy része a „másikhoz” tartozik és a városlakók teljesen el idegenedtek a hatalmi struktúrától – színpadra állította első pszichodramáját, első kollektív elidegenedésről szóló színdarabját. A motivációt részben a kapzsiság és az elvtelenség biztosította, illetve a televíziós beszámolók pszichikai eltávolító mechanizmusa, amikor is végig lehetett nézni, hogy mások hogyan fosztogatják az égő boltokat, mintha azoknak nem is lenne tulajdonosuk. „Miért ne csináljam én is?” – sugallták az „image-ből fosztogatók”. A megrongált épületek hatvannyolc százaléka kiskereskedőké volt, megelőzve a mindössze hat százalékot kitevő étteremtulajdonosokat, így joggal nevezhetnénk az esetet a történelem első fogyasztói forrongásának.

Noha a felkelés továbbterjedését különféle megfontolások motiválták – kapzsiság, elidegenedés,

unalom –, az eredendő ok a feketék körében elterjedt frusztrációérzés volt. Ahogyan a szociológusok kimutatták, Los Angelesben a feketék a fizetésük harmincöt százalékától esnek el bőrszínük miatt. Ez a számadat 1969-ben még csak harminc százalék volt. Így az egyik ok a helyi jellegű feketebőrű-szegénység jelensége lehetett. A felkelők bosszúvágyának a koreai negyed volt a célpontja, mondja Mike Davis, az a szerző, aki mindenki másnál többet tud „az igazi” Los Angelesről. A koreai tulajdonban lévő italboltok, piacok és „csere-bere helyek” kilencven százalékát letörölték a várostérképről. Miért épp ennek az etnikai csoportnak kellett tartania a hátát? Nemcsak azért, mert a koreaiak frissen érkezett kisebbségnek számítottak, nemcsak azért, mert sikeres középvállalkozók lettek belőlük, ezzel kiszorítva a feketéket egész lakónegyedekből és álláslehetőségekből, hanem főleg a tizenöt éves Latasha Harlins meggyilkolása miatt, amely jól szimbolizálta a feketéket sújtó, lépten-nyomon megnyilvánuló jogi méltánytalanságokat. Latasha Harlins sorsa, még inkább, mint Rodney King televízióban sugárzott megverése, az egyenlőtlenség első számú jelképévé vált. A kislányt egy koreai boltos tarkón lötte egy üveg narancsléről folytatott szóváltást követően, gyilkosát pedig ötszáz dolláros büntetés és közmunka fejében szabadon engedték, ezzel mintegy azt sugallva, hogy egy fekete gyermek életét elvenni kisebb bűn, mint az adócsalás. Így amikor kihirdették Rodney King ítéletét, a fekete közösség, a Crips és a Blood banda már készenlétben állt, hogy visszaüssön a társadalomnak, különös tekintettel a koreaiakra.

Mindemellett a Los Angeles-i multi-etnikai felkelés szinte maradéktalanul visszatükrözte a belváros déli részének etnikai összetételét (hatvan százalék latinó, harmincöt százalék fekete bőrű), mely gyakorlatilag egybeesik a letartóztatások arányszámaival. A nyugtalanság mélyebb okait vizsgáló számos felmérés a latinó lakosságnak a nyolcvanas években bekövetkező elszegényedésére helyezi a hangsúlyt, rámutatva, hogy ez a csoport a szegények 58 százalékát teszi ki – abszolút többség, ha a nem spanyol nyelvű fehérek 20,5 százalékát és a feketék 13,4 százalékát vesszük összehasonlítással. Az emberek gyakran átsiklanak a fehér bőrű szegények szektorának, illetve a város nagy termelői bázisának ténye felett, hiszen a közhiedelem szerint ezek nem létező dolgok.

A másik mögöttes ok a város kontrollálatlan felduzzadása volt, az embertömegek beáramlása Mexi-

kóából és más harmadik világbeli országból. Hétszázötvenezer bevándorló érkezett 1980 óta – nagy részük illegálisan –, és ezek a jó életkörülmények után kutató, optimista, vállalkozó szellemű emberek, hasonlóan az előttük érkezők millióihoz, azt találták, hogy a társadalmi létra alján a lehetőségek az érkezők számának arányában szűnnek meg. Míg a Kaliforniai-Amerikai Álom még mindig realitás volt a társadalmi létra csúcán, addig a recesszió a szegényeket sújtotta legelőször, és a gazdagok és szegények közötti társadalmi különbség a nyolcvanas évekre már mindenképpen szakadékká nőtt.

Az 1990-es népszámlálás azt mutatta, hogy a város lakóinak negyven százaléka külföldön született, ami tíz év alatt mintegy hatvan százalékos emelkedést jelent. Ha egy városban ilyen magas az újonnan érkező, más-más nyelvet beszélők aránya, akkor nem meglepő, hogy a gazdasági nehézségek etnikai viszályokat szülnek, melyeket ez idáig a nyílt rasszista szembenállás jellemzett, ahogy például feketék néztek fehérekkel farkasszemet az 1965-ös Watts felkelés során. A jövőben viszont, mivel a latinó és ázsiai lakosság együttes aránya jóval meghaladja az ötven százalékot, valószínű, hogy a polarizáció összetettebbé és dinamikusabbá válik, ahogyan a volt Szovjetunió és Jugoszlávia hatalmi harcainak frontvonalai is folyton változnak.

Ha összevetjük Los Angeleset ezzel a két, soknemzetiségű, többé már nem nemzetállamként működő konglomerátummal, akkor azt látjuk, hogy Los Angeles gazdasága dinamikusabb, népessége mikroszinten nagyobb diverzitást mutat, míg méretét tekintve jóval kisebb. Etnikai és alternatív életmódú csoportjai sokkal kisebb egységekre oszlanak, és inkább színpompás kaleidoszkópot alkotnak, mintsem jól elkülöníthető, elhatárolt csoportokat. Egy Seurat-festményre kell gondolnunk, szemben egy Mondriannel, vagy egy kis mintákból álló absztrakt mozaikra, és nem egy Európa-térképre, tisztán látható határokkal. A finomszemcsés kaleidoszkópkép azt jelenti, hogy nem kell nagyléptékű társadalmi megmozdulásra számítani, amely aktivizálná az egész várost, és noha Los Angelesnek vannak olyan koncentrált lakosságú területei, mint például Watts, ahol a lakosság kilencven százaléka fekete, ezek a homogén tömbök még mindig sokkal kisebbek, mint a muzulmán, horvát, szerb és bosnyák területek a volt Jugoszláviában.

Az egyik olvasat szerint az afrikai-amerikaiak folytonos harcban állnak az őket elnyomó társadalommal, és az igazságszolgáltatás-ellenes zavargások

csak ennek a folytonos harcnak a látható megnyilvánulásai, következésképpen ez egy társadalmi osztályok közötti harc, amely a legtöbb állást és kiskereskedést „bitorló” koreaiak ellen irányuló etnikai ellenségeskedéssé vált. A folytonos háborúskodás eredményeként 1992 augusztusában kétszázhatvanhárom gyilkossággal (kétharmaduk fegyveres) új megyei rekord született, ami magasabb, mint az ugyanarra a hónapra vonatkozó jugoszláviai adat. Fegyverszünetet és Ölés-mentes hétvégét hirdettek meg a Munka napjának alkalmából, amely, hasonlóan a felkelés után meghirdetett tűzszünethez a Crips és a Bloods bandák között, túlnyomórészt sikeresnek bizonyult.

Ha Los Angeleset egy kis, harmincnyolc nemzetiségű Európának fogjuk fel, az megvilágosítólag hathat. Ekkor élesen kidomborodik egy korábban szőnyeg alá söpört igazság, vagyis, hogy a város problémái túlnyomórészt globálisak, és nem oldódnak meg, ha kizárólag lokális vagy nagyvárosi problémaként kezeljük őket. Ha Los Angeles a világ etnikailag legszéttagoltabb városa, akkor egyszerre kell vele úgy bánnunk, mint a kisállamok egyikével, illetve mint az eljövendő nagyvárostípusok előfutárával. Talán előnyös lenne, ha a Los Angeles-i etnikai harcokat periodikusnak, vagy még inkább krónikusnak fognánk fel. Nem olyan mélyek ugyan a gyökereik, mint például Jeruzsálemben, ahol négyezer éves vallási és törzsi háborúskodás az előzménye a konfliktusoknak. A koreaiak, feketék, latinók és anglók között nincsenek ideológiai nézeteltérések: sokan keresztény vallásúak, főleg a koreaiak közül, és valamilyen fokig mindnyájan elfogadják a Kaliforniai-Amerikai Álomot – még ha sokan kívülrékednek is rajta. Az amerikaiakra általában jellemző, hogy nem hajlandók belátni, hogy az olvasztótégely nem működik, és hogy ha minden csoport ugyanilyen keményen tovább dolgozik és terjeszkedik, akkor nem feltétlenül fogja mindenki megkapni a maga szeletét a gazdaság növekvő tortájából.

A recesszió, a gyengén fizetett állásokért folytatott konkurenciaharc és a tömeges, nagyrészt illegális népvándorlás következtében a harcok minden valószínűség szerint tovább fognak folytatódni. A környezet pedig előreláthatóan egyre inkább védekező pozíciót fog felvenni, körülfalazza magát, és befelé fordul. A magántulajdon védelmének mindegyütt megfigyelhető nyomai, az „állig felfegyverkezés reakciója” feltehetően még erősebbé válik majd.

Két halvány reménysugár dereng a horizonton. Az egyik az „Építsük újra L. A.-t!” program, melyet

Los Angeles, 1992

Los Angeles, 1992

Tom Bradley polgármester indított el, melynek keretein belül ötszáz cég készen áll arra, hogy két éven belül egymilliárd dollárt fektessen be, míg a szövetségi kormány 1,35 milliárd dollárt különített el kölcsönök és pályázati pénzek formájában. Ez utóbbival, hat hónappal a zavargások után, 1992 novemberében úgy tűnik, az a probléma, hogy a pénz nagy része a Nemzeti Gárdához, az állami rendőrséghez és a romeltakarításra megy, és kevés jut el belőle a ténylegesen rászoruló családokhoz.

A pluralizmus, a fekete és szürke gazdaság, mely fellendülés idején jótékonyan hat a városra, ez esetben a konszolidáció ellen hat. Bürokraták és ad hoc társadalmi csoportok támadják a programokat, és azt nézik, hogyan juthatnának nagyobb befolyáshoz. Peter Uberroth üzletember, akit Bradley polgármester választott ki az „Építsük újra L. A.-t” program vezetőjének, a következőképp számolt be rossz tapasztalatairól vállalkozói csoportjának: „Számos meghallgatás volt, sok ember vitatkozott az építkezési területről, de semmi sem történt.” Ennek az egyik oka az, hogy nincs letisztult kormányprogram, a másik pedig, hogy a bevándorlók köréből kikerült kisvállalkozók nincsenek a kormányzati rendelkezések betartásához szokva, még adófizetés szintjén sem. Ennélfogva a kölcsönökért és pénzügyi támogatásért beadott folyamodványok hihetetlenül magas (ötvenöt) százalékát vissza kellett utasítani, mert nem feleltek meg a követelményeknek, illetve hamis adatokra épültek. Talán valami meg fog valósulni a szövetségi ígéretekből, és az „Építsük újra L. A.-t” programból, de akármi legyen is az, a belváros déli részén kívül eső érdekeket fog szolgálni.

A másik halvány reménysugár az okot a fekete gazdasági önrendelkezésének, a fekete bőrű kapitalizmusnak és a helyi mikro gazdaság támogatásának gondolatrendszerére adja, melyet a Kaliforniai Zöld Párt és a Louis Farrakhanhoz hasonló fekete nemzeti vezetők karoltak fel. E motiváció már működik, abban az értelemben, hogy a gyűjtogatás és fosztogatás a koreai boltok ellen irányult, és melynek eredményeképp ezek nagy részét kivonták a forgalomból. „Végső soron – mondta egy volt Crip tag Mike Davisnek –, nem a saját közösségünket gyűjtöttük fel, hanem az *ő tulajdonukban* lévő boltokat.”

Egy ilyen kijelentés különösen ellenséges azokkal szemben, akik a megélhetésüktől estek el, de egyben azt is mutatja, hogy a gazdasági önrendelkezés hiánya is a zavargások egy mögöttes oka lehetett. Így ez az a kulcsprobléma, amelyet – jellegétől függetlenül – minden győgmódnak meg kell céloznia.

Az L. A. Zöldek közösségi bankrendszer létrehozására, a helyi tulajdonosok és érdekeltségek támogatására, a nyereségnek a közösségbe való visszaforgatására, a „szövetkezeti zónás pénzügyi támogatásra”, „szövetkezeti piacok és egészséggondozó központok” létrehozására tettek javaslatot. Nagyon helyesen rámutatnak, hogy „csak azok a programok vezethetnek igazságos és fenntartható társadalomhoz, amelyek előmozdítják a közösségi önrendelkezést és önellátást”. Az övék egy olyan program, amellyel a Crips és a Bloods banda és a feltörekvő fekete bőrű tőkés vállalkozók is egyet tudnának érteni. Tulajdonképpen itt két különböző, a gazdaság működésére vonatkozó elképzeléssel van dolgunk, az „Építsük újra L. A.-t” domináns vállalati modelljével és a „Szövetkezeti L. A.” zöld közösségi modelljével. Ez utóbbi sokkal relevánsabb az adott szituációban. De nem is az a kérdés, hogy mennyire jók a programok, hanem hogy melyiknek lehet megnyerni a Los Angeles belvárosának déli részét kitevő számtalan közösséget. Talán sikerülni fog, de a tagoltság és a különbségek annyira szerves részei a posztmodern állapotnak, hogy ez csak komoly erőfeszítések árán következhet be.

A VÁLASZ: A VÉDHETŐ TERÜLET ÉPÍTÉSZETE ÉS A REBELLIS-REALIZMUS

Egyelőre nehéz megjósolni, hogy az építészek, megbízók és háztulajdonosok hogyan fognak reagálni a zavargásokra, azt azonban elmondhatjuk, hogy tulajdonképpen az építészet egy lényeges szempontból már jó pár éve elébe mentek az erőszaknak. Az 1970-es évek végén Moore és Gehry kidolgozta saját változatát a „sóher esztétikára”, mely reakció volt az utcai élet hétköznapi realitására. Az építészpáros álstukkó falakat és lánckordonokat alkalmazott, melyek a találékonyság esztétikájának és a „belépni tilos” stílus ellentmondásos jegyeivé váltak. Az 1980-as évek végére a dekonstrukcionizmus már végigsöpört az építészeti iskolákon, és az elidegenedésnek, a heavy-metal expresszionizmusnak és az erődítmény designnak számos árnyalata alakult ki, amelyekből válogatni lehetett, a „koszos realizmustól” és a „poszt-holocaust designtól” egészen az „élettelen techno”-ig. Anthony Vilder pedig az *Építészeti hátborzongató* (The Architectural Uncanny, 1992) című munkájában még sikeresen fel is ruházta ezeket

az irányzatokat egy kétszáz éves történeti háttérrel. A városi anomália előzményeit Pater, Heidegger, Lukács, Freud munkásságában és a kortárs Lacan, Derrida és Baudrillard-féle dekonstrukcionizmusban foglalta össze. „Transzcendentális hajléktalanság”, „gyökértelenség”, „térbeli elidegenedés”: ezeket a társadalmi tényeket és értékeket kellett ábrázolni az építészetnek tükröt tarva a valóság elé.

Nem szabad alábecsülnünk az építészeti diszkurzusnak a korábbi idealizált szimbólumoktól való elmozdulását. E váltást megelőzően még nem létezett a pozitív elidegenedés építészete. Igaz, hogy az első világháború után néhány német expresszionista megkísérelte egy olyan építészeti stílus kidolgozását, amely a nem sokkal korábban bekövetkezett katasztrófákat, sőt a költők és festők vad szexuális vágyakozásait lett volna hivatott ábrázolni, de a dadaista építészet sosem vetette meg igazán a lábát. Az angol újbrutalizmus pedig (1960–65), mely több szempontból is a vaskos nagyvárosi valóságot kívánta épületpoétikává átalakítani, hamarosan az egyetemi városok és koncerttermek *genre de vie*-jévé vált; sokkal inkább a formatervezés blue-jeansévé, mint a munkásosztály kék munkaruhaviseletévé. Ez utóbbi társadalmi osztály nem rokonszenvezett a brutalista lakótelepekkel, számukra a társadalmi jogfosztottság túlságosan is realista brutalitását szimbolizálták. A dekonstruktivista építészek részben a „vájtfülűek bárdolatlansága” brutalista verziójának folytatói, hiszen Derrida és követői eszeveszett kakofóniát osztogattak elefántcsonttoronyukból a tömegeknek, „*de haut en bas*”. Ő, ez az avantgarde iróniája: mindent megtesz, hogy valóságos legyen, és szembetalálkozik azokkal, akik a valóság dagonyájába süppedve a tökéletesség látványára vágnak!

Akárhogy is, a nyolcvanas évek végére eleget beszéltek nekünk az elidegenedésről, illetve elégszer öntötték formába és épületekbe ahhoz, hogy már a zavargások kitörése előtt jóval megértsük, milyen is az a rebellis-realizmus. Los Angelesben, a Shatto Szabadidő Központ nem messze a Downtowntól egy második világháborús Quonset fémbarrak stílusában épült, nagy ellenállású galvanizált acélból, melyet száraival a föld felé néző parabolaformára hajlítottak, amely bármilyen robbanást eltérítene. A front és a hátsó rész ablaktalan falait texturált téglával védték a falfirák ellen. A téglák tördelt, növekvő méretű mintákat formáznak, melyek egyszerre emlékeztetnek komputerrel szerkesztett fraktálokra és egy omladozó, romos épületre. Számos építész, közöttük Aldo Rossi és SITE, előállt már

olyan stratégiákkal, amelyek végcélja egy úgynevezett „új romosítás”, mely a kiégett, kísértett „halottak házából” az omladozó, töredékes régészeti lelőhelyekig terjednek. Ezek a romok nem voltak szépek, mint a tizennyolcadik századi romkerthóbort esetében, hanem inkább annak a szakmán belüli arányeltolódásnak a kezdetét jelzik, melynek során az építészek először nézhetnek a megosztottság, a konfliktus és a pusztulás sötétségének mélyére, és ábrázolhattak nem túl szívesen látott igazságokat.

A heterogén összetételű Los Angelesnek a „védhető terület” biztosításának szükségességével kellett – egyéb igazságok mellett – szembenéznie. Oscar Newman 1972-ben írt ezzel a címmel könyvet, melyben a modern építészetnek azt olvasta a fejére, hogy az nem biztosít tisztán elkülönített és egyértelmű birtokviszonyokat leképező területeket. Le Corbusier absztrakt nyitott zöld területei és a lakótelepek helyett egy privátabb, falakkal, „belépni tilos” táblákkal, biztonsági kamerákkal és magántulajdonnal fémjelzett építészetre tett javaslatot. Több, vandál módon megrongált lakótelepet és amerikai úgynevezett projektet építettek át az ő irányelvei figyelembevételével, egyidejűleg eredményesen csökkentve a bűnözést ezeken a helyeken (noha kritikusai szerint a védhető területek építészete csak máshová kényszeríti a bűnözést).

1985-re Frank Gery elkészült a hollywoodi könyvtár átépítésével, amely állandó vandalizmusnak, többek között gyújtogatásnak volt kitéve: húsz láb széles falak, hatalmas, sínen mozgó bejárati kapuk, amelyekről a Los Angeles-i írónak, Mike Davisnek, aki mind az épületet, mind az irányzatot elítélte, az erődítmény szó jutott eszébe. „Rejtőzködő házak” – ezzel a névvel illetve egységesen a stílust, különösen azokat az épületeit, amelyek „proletár, illetve gengszter homlokzattal” leplezték el a luxus kivitelezésű belső tereket. Brian Murphy számos olyan épületet épített Los Angelesben, amely még inkább végtelenségig vitte a védhető építészetet. A Dixon ház, amelybe ötször törtek be, mielőtt Murphy kezei közé került volna, karikírozottan elhanyagolt romkülsőt kapott, graffitivel, befalazott ablakokkal, nyers furnérral és kátránypapírral, míg belülről egy tetőablakos luxusház lett belőle. Az épület már tíz éve betörésbiztos. Murphy Denis Hopper számára tervezett háza még tovább fokozza a skizofréniát. Ablak nélküli acélfala van, és fehér palánk veszi körül kívülről, míg belője otthonos melegséget áraszt. Ezekben a kettős kódolású épületekben az amerikaiak olyan elmentmondással szembesülnek – először az amerikai

őslakossággal vívott harcok óta –, amelynek tiszteletet ébresztő hagyománya van Európában, mely visszanyúl Filippo Brunelleschiig és Inigo Jonesig. Utóbbi egy józan, visszafogott külső megjelenés híve volt, amely nem ébreszt irigységet az emberekben, de lehetővé teszi, hogy a belső „szabadon szárnyaljon”.

A szegények és gazdagok közötti különbségek felerősödésével és még inkább a bevándorló népcsoportok kulturális különbségeinek a tömeges migrációval összefüggő további súlyosbodásával az amerikaiak végül kénytelenek voltak szembenézni a pluralizmusban rejlő alapkonfliktussal. Los Angelesben a felnőtt lakosság negyvennégy százaléka az ország határain kívül született. Más városokban, például Miami-ban, ugyanez a számadat eléri a megdöbbentően magas hetven százalékot.

Az itt felsorolt okok, illetve a tíz év megosztó reageni politika miatt az ország most meggy keresztül az első igazi „falfelhúzási” hullámán. A nagy amerikai tradíció – ellentétben a világ nagy részével – az ingatlanok közötti kerítés hiányában állt. A hagyomány a külvárosi nyitott, összefüggő parkos területektől indult, és a belvárosi lakóházak bejárati ajtós, nyitott verandás utcaképeiben folytatódott. Hasonlítsuk össze ezt a nyitottságot és megközelíthetőséget a pompeji házzal, a kínai udvarházzal vagy egy jeruzsálemi lakással, a védelem, elidegenedés és „belépni tilos” archetípusával, és világossá válik az üzenet. Az első esetben az Amerikai Álom jószomszédi viszonyt és a határok hallgatólagos figyelembevételét feltételezi, míg a másik esetben a nagyobb múltra visszanezítő civilizáció konfliktust, különbségeket és ellentmondást tételez fel a köz és a magánszféra között.

Ahogy Los Angeles nagykorúvá válik, szembe kell néznie a nyitott ajtók politikájában inherensen benne rejlő ellentmondásokkal. Los Angeles száz évig vitte előre a Szabadság-szobron megfogalmazott programot – „add nekünk a te elcsigázott, szegény, összekuporodó embertömegeidet, akik szabad lélegzetre vágnak” –, és virágzóvá tette ez a filozófia. Népcsoport népcsoport után definiálta magát ebben a nyitott térben. Számatalan életmód- és érdekcsoport és tízmillió individuum jött a városba, hogy hangot adjon egyediségének és a többitől való különbözőségének.

De ez a különbségek alapján történő öndefiníálás elér egy bizonyos töréspontot, és a népesség ezután már azzal definiálja magát, hogy mivel áll szemben. Ekkor a pluralizmus erényei a nekik megfelelő

bűnökké változnak át, a kívül eső csoportok félnivalóvá válnak, az etnikai, illetve érdekérvényesítő csoportokat pedig skatulyákba kell zárni: koreaiak vagy homoszexuálisok, salvadoriak vagy feministák, latinók vagy hippik, anglók vagy rendőrök, feketék vagy politikusok, irániak vagy jogászok, zsidók vagy diákok, vietnamiak vagy republikánusok, kínaiak vagy szabadgondolkodók stb. stb. Szándékosan tüntettem fel a szidalmazott, kívül eső csoportokat, egyrészt, hogy bemutassam, mennyire lehetetlen őket egy kalap alá venni, másrészt, mert végül mindenki ezekben a kívül eső csoportokban találhatja magát. Minden pozitív megjelölés negatív jelzővé, illetve paranoiává válhat. A multikulturalizmustól való félelem abból adódik, hogy az egyik csoport felfelé irányuló társadalmi mozgása magával vonja egy másik csoport lecsúszását. A pozitív diszkrimináció azt eredményezheti, hogy a fehérek elveszthetik állásukat bőrszínük miatt.

Amennyiben Los Angeles több ilyen csoportkülönbség hordozója, mint bármely más város, úgy egyrészt nagyobb toleranciát kell tanúsítania, másrészt jobban kell respektálnia a határvonalakat. Építészeti Géry esztétikájából és formai megoldásaiból kell tanulnia, vagyis, hogy miképpen lehet nem túl kellemes szükségszerűségeket, mint például a lánckordon, az üdvözljük/tilos a bemenet, a szépség/védhető terület szórakoztató és többértelmű jelzéseié varázsolni. Szemiotikai szempontból pedig egy nagyon lényeges társadalmi igazsággal kell megbarátkoznia, melyet egy koreai bevándorló fogalmazott meg frissen megtalált identitásával kapcsolatban: „mindig is kötőjeles amerikai leszek”. Pontosan erről van szó. Ez mély belátásra vall. A pluralista kultúrának, mely a heterogenitást ünnepli, sorsa és egyetlen lehetősége, hogy mindenből kötőjeles amerikai csinál.

Az önazonosítás mindig az azonosság/különbség kettős mozgása során alakul ki. A koreaiak fel akarják adni értékeiket, hogy beolvadhassanak Közép-Amerika széles horizontú univerzalizmusába, a feministák nem kevésbé. Két, a bevezetőben már említett motiváció vezérli a külföldiek nagy tömegeit, amikor az országba jönnek letelepedni: hogy amerikaiakká váljanak és hogy önazonosságra tegyenek szert. Ez a két megfontolás gyakran hat ellentétes irányba, és az utóbbihoz bizonyos jogi védelemre van szükség, melyet a Bill of Rights biztosít. A védhető építészeti, bármennyire sajnálatos is mint társadalmi stratégia, szintén az egyén és a veszélyeztetett csoportok jogait védi.